

Un moment deosebit de important în activitatea de cercetare a viitorului: A III-a Conferință mondială de cercetare a viitorului

**Mesajul tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, președintele Consiliului de
Stat al Republicii Socialiste România**

Îmi este deosebit de plăcut să vă adresez dumneavoastră, participanților la cea de-a III-a Conferință mondială de cercetare a viitorului, întrunită în București, un cordial salut din partea Consiliului de Stat, a guvernului Republicii Socialiste România și a mea personal.

Poporul român este bucuros să găzduiască în capitala patriei sale acest important for al specialiștilor din 39 de țări de pe toate continentele, spre a dezbate o temă de cel mai mare interes pentru lumea contemporană : „Viitorul comun al oamenilor”.

Într-adevăr, popoarele — și îndeosebi tînăra generație — sînt profund preocupate să cunoască cum va arăta viitorul, în ce direcții se va dezvolta omenirea ; ele aspiră cu deplină îndreptățire ca ziua de mîine să fie mai bună decît cea de azi, să le aducă noi împliniri pe calea unei vieți libere și prospere, a păcii și colaborării internaționale. De aceste dorințe și aspirații este animat și poporul nostru, care-și consacră întreaga energie și forță creatoare edificării orînduirii socialiste, înfloririi multilaterale a României ; avînd în față țeluri clare de viitor, el muncește cu abnegație și dăruire pentru a făuri o civilizație materială și spirituală avansată, bazată pe relații de deplină egalitate între oameni, care să permită afirmarea nestingherită, pe planuri multiple, a personalității umane. Liber și stăpîn în țara sa, poporul nostru își făurește în mod conștient propria istorie, propriul destin. Sper, stimați oaspeți, că în zilele pe care le veți petrece în țara noastră veți putea cunoaște mai îndeaproape poporul român, munca și preocupările sale, aspirațiile sale de viitor.

Conferința dumneavoastră are loc într-o epocă în care popoarele continuă să fie confruntate cu probleme majore încă nesoluționate, în care există numeroase fenomene negative ce ridică mari obstacole în calea progresului, a unui viitor luminos pentru întreaga omenire. În aceste condiții, țelul științei viitorului — pe care dumneavoastră o slujiți — mi se pare a fi tocmai acela de a studia, cerceta și deschide perspectiva soluționării problemelor spinoase care frămîntă astăzi lumea, accelerării mer-

sului înainte al omenirii pe calea organizării mai raționale și echitabile a societății, precum și a conlucrării fructuoase între toate națiunile, libere și egale în drepturi, într-un climat de pace și bună înțelegere.

Viitorologia își propune să estimeze perspectivele și căile dezvoltării sociale, a producției de bunuri materiale, modalitățile de rezolvare a problemelor de care depinde ameliorarea continuă a condițiilor de viață ale oamenilor. În acest sens, știința viitorului poate aduce, după părerea noastră, o contribuție importantă la perfecționarea relațiilor de producție în vederea creării cadrului cel mai propice pentru dezvoltarea nestăvilită a forțelor de producție, pentru înflorirea multilaterală a științei și tehnicii moderne, pentru folosirea largă a cuceririlor revoluției tehnice-științifice mondiale — inclusiv a epocalei descoperiri a secolului nostru, energia nucleară — în scopul progresului multilateral al popoarelor, al ridicării pe un plan superior a civilizației umane.

Cercetarea viitorologică nu poate ignora totodată problemele legate de evoluția progresistă a structurii societății umane, necesitatea lichidării tarelor sociale care mai pricinuiască încă mari suferințe oamenilor, cum sînt exploatarea, inegalitatea, asuprirea altor popoare. Este necesar ca studiile asupra viitorului să fie asociate în permanență cu preocuparea de a așeza societatea pe baze noi, echitabile, de a promova principii democratice, progresiste în viața socială, care să ofere maselor largi de oameni ai muncii — făuritorii tuturor bunurilor materiale și spirituale — posibilitatea de a lua parte activă la conducerea statului, la crearea conștientă a propriei lor istorii, la clădirea liberă și neatîrnată a propriului lor destin, corespunzător intereselor și aspirațiilor lor vitale.

De asemenea, după părerea noastră, una din marile probleme care nu pot să nu preocupe astăzi cercetarea viitorologică este lichidarea fenomenului subdezvoltării, a stării de înapoiere economică și socială în care se mai află popoarele dintr-o serie de regiuni ale globului, ca o consecință a îndelungatei dominații coloniale, a exploatării și asupririi. Un imperativ fundamental al vremii noastre este asigurarea condițiilor ca fiecare națiune, fiecare popor să se poată dezvolta în mod liber și independent, să-și valorifice la maximum, în interes propriu, potențialul material și uman, să se poată bucura din plin de binefacerea progresului și civilizației moderne.

Știința viitorului poate, după convingerea noastră, să se înscrie cu o contribuție deosebit de importantă în lupta forțelor înaintate ale omenirii pentru schimbări progresiste în viața internațională. Nu este posibilă, credem, elaborarea unei perspective realiste asupra viitorului, făcînd abstracție de faptul că astăzi în lume mai ard încă flăcările războiului, mai există încă focare de încordare și animozitate care pun în pericol pacea întregii omeniri. Studiile viitorologice trebuie să țină în permanență seama de aspirațiile popoarelor spre pace, de dorința lor de a se elibera de coșmarul unor noi conflagrații, de a exclude din viața societății războaiele și înfruntările militare, de a scoate în afara legii arma nucleară și celelalte mijloace de distrugere în masă. Deseriind cum va arăta ziua de mîine, cercetarea viitorologică nu poate să nu studieze și să înfățișeze popoarelor marile avantaje pe care le-ar aduce omenirii orientarea importantelor resurse materiale care se irosesc astăzi pentru susținerea cursei înarmărilor către asemenea obiective cum sînt îmbunătățirea condițiilor de viață ale

oamenilor, apărarea sănătății publice, înflorirea învățămîntului, științei și artelor, înfrumusețarea mediului ambiant și alte acțiuni destinate ridicării gradului de civilizație și bunăstare al popoarelor.

Prospecțiunea viitorului ridică, de asemenea, pe primul plan necesitatea imperioasă a instaurării pe planeta noastră a unor raporturi noi între națiuni, bazate pe principiile deplinei egalități în drepturi a tuturor popoarelor, respectului reciproc al independenței și suveranității naționale, renunțării la forță și la amenințarea cu folosirea forței în relațiile dintre țări, pe respectarea dreptului sacru al fiecărei națiuni de a-și hotărî singură calea dezvoltării, fără nici un amestec din afară. Scrutînd viitorul, popoarele aspiră la o lume mai bună, mai dreaptă, la o lume a păcii și conlucrării nestingherite pe calea civilizației și bunăstării.

Este știut că viitorul se clădește pe temelile prezentului, că ziua de mîine își trage izvoarele din ziua de azi; previziunile viitorului se bazează și ele pe realitățile prezentului, pe preocupările și aspirațiile de azi ale popoarelor. După convingerea noastră, nu te poți preocupa de viitor fără a acționa și a face ca prezentul să ofere premisele îmbunătățirii zilei de mîine. Oamenii de știință care cercetează viitorul au de aceea datoria de a participa activ la soluționarea marilor probleme ale veacului nostru, la promovarea idealurilor de progres, colaborare și pace în lume. Am convingerea că conferința dumneavoastră, preocupîndu-se de ceea ce este de făcut în viitor pentru ca lumea să trăiască și să se dezvolte în condiții optime, se va ocupa în aceeași măsură și de ceea ce trebuie făcut astăzi pentru a pregăti acest viitor.

Desfășurîndu-se în acest spirit, conferința dumneavoastră va găsi, fără îndoială, un profund ecou în viața internațională, va fi salutăată cu satisfacție de toți cei care militează pentru dezvoltarea progresistă a omenirii, pentru statornicirea trainică pe planeta noastră a unui climat de pace, destindere și colaborare fructuoasă între națiuni.

Vă doresc să realizați în cadrul reuniunii dumneavoastră un schimb rodnic de idei care să dezvolte mai departe și să deschidă noi perspective științei căreia vă dedicați, pusă în slujba mărețelor idealuri de viitor ale popoarelor, ale umanității.

Urez celei de-a III-a Conferințe mondiale de cercetare a viitorului deplin succes în desfășurarea lucrărilor sale, iar dumneavoastră tuturor realizări cît mai însemnate în activitatea ce o desfășurați, multă sănătate și fericire.

NICOLAE CEAUȘESCU,
președintele Consiliului de Stat
al Republicii Socialiste România

Mesajul d-lui dr. KURT WALDHEIM, secretarul general al Organizației Națiunilor Unite

Cu deosebită plăcere și considerație transmit celei de-a III-a Conferințe mondiale de cercetare a viitorului cele mai bune urări de deplin succes.

Sînt încîntat să văd o asemenea impresionantă reuniune de savanți din atît de multe țări și aparținînd diferitelor concepții filozofice și de diferite profesii dedicînd o conferință specială „Viitorului comun al oamenilor”. Probleme mondiale majore, cum sînt creșterea economică, în special a țărilor în curs de dezvoltare și cooperarea între națiuni în anii ce vin, probleme care ocupă un loc însemnat pe agenda conferinței dumneavoastră, constituie totodată teme de intensă preocupare pentru Națiunile Unite și soluționarea lor reclamă eforturile comune ale tuturor.

Sînt încredințat că actuala dumneavoastră conferință de la București, ca și cele precedente ținute la Oslo și Kyoto, va aduce o importantă contribuție la o mai bună înțelegere a problemelor vitale și comune cu care va fi confruntată mîine omenirea.

KURT WALDHEIM,

secretarul general al Organizației
Națiunilor Unite

Răspunsul prof. BERTRAND DE JOUVENEL, președintele Comitetului permanent al Conferințelor mondiale de cercetare a viitorului, la mesajul tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România

În momentul cînd părăsesc țara dumneavoastră, țin să vă mulțumesc, în numele comitetului pe care-l prezidez, de a fi găzduit lucrările noastre. Un cadru plăcut, o organizare eficientă și devotată, o simpatie foarte deschisă între participanți, marea libertate a schimburilor de idei, înaltul nivel al reflecțiilor și discuțiilor, iată cîteva din bunele amintiri pe care le ducem cu noi.

Toate acestea au fost posibile numai datorită climatului cu totul excepțional creat de către organizatorii români ai conferinței. Dumneavoastră înșivă ați binevoit să ne acordați înaltul dumneavoastră patronaj și ne-ați onorat cu un magnific mesaj plin de idei stimulative. Permiteți-ne să vă exprimăm recunoștința noastră.

BERTRAND DE JOUVENEL

Răspunsul prof. BERTRAND DE JOUVENEL la mesajul d-lui dr. KURT WALDHEIM, secretarul general al Organizației, Națiunilor Unite

Foarte mișcați de interesul arătat celei de-a III-a Conferințe mondiale de cercetare a viitorului, sîntem fericiți să vă confirmăm bogăția întîlnirilor și calitatea reflecțiilor de la București. Ca orice muncă științifică

autentică, această conferință a făcut să apară mai multe probleme decît a reușit să rezolve. În curînd o legătură suplă între diferitele grupuri de cercetare va fi stabilită.

Sperăm că lucrările noastre vor ajuta Națiunile Unite să soluționeze probleme comune tuturor oamenilor și sîntem cu anticipație profund recunoscători O.N.U. pentru stimularea și sprijinirea eforturilor noastre pe care organizațiile sale specializate le vor putea oferi.

BERTRAND DE JOUVENEL

Declarația celei de-a III-a Conferințe mondiale de cercetare a viitorului
(Declarația de la București)

Comitetul permanent al Conferințelor mondiale de cercetare a viitorului a lansat în ziua de 8 septembrie o propunere la care s-au primit o serie de comentarii integrate în acest text, care reprezintă versiunea finală.

După două conferințe mondiale de cercetare a viitorului, prima ținută la Oslo în 1967, iar a doua la Kyoto în 1970, în întreaga lume s-a simțit necesitatea unei noi rețele organizatorice care să răspundă la problemele, ideile, speranțele și angajamentele privind studiile asupra viitorului.

De aceea a III-a Conferință mondială de cercetare a viitorului adoptă următoarele principii în vederea înființării unei Federații Mondiale de Studiere a Viitorului (Viitorilor) (prescurtat, în cele ce urmează, Federația).

1. Scopul Federației este de a promova și încuraja studiile asupra viitorului, în așa fel încît ele să fie receptive față de toate inițiativele științifice din diferite domenii și discipline.

2. Cadrul organizatoric trebuie să evite atît o structură foarte centralizată, cît și o formă cu o mișcare prea amplă. El trebuie să fie un loc de coordonare interdisciplinară atît pentru organizațiile profesionale existente, cît și pentru alte centre, organizații și activități de cercetare a viitorului.

3. Federația își oferă serviciile tuturor organismelor de cercetare a viitorului care doresc să folosească aceste servicii. Ea trebuie să promoveze înainte de toate studii integrative de cercetare a viitorului, în perspectiva unei politici umaniste, cu caracter global și conștient. Ea nu va dubla activități existente. Așa cum este concepută să funcționeze, Federația trebuie, pe lîngă alte activități, să încurajeze, să sprijine sau să planifice :

- a) conferințe mondiale de cercetare a viitorului;
- b) conferințe și reuniuni asupra unor subiecte specifice;
- c) un buletin informativ și un calendar de conferințe.

Toate aceste activități trebuie să fie organizate în strînsă cooperare cu instituțiile membre, Federația fiind un centru de rețea interdisciplinar pentru propagarea și stimularea inițiativelor, proiectelor și ideilor în studiile asupra viitorului.

4. Problemele-cheie pe plan mondial ca dezvoltarea, planificarea ecologică și viitorul relațiilor internaționale vor fi în centrul atenției Federației. Se vor stabili de aceea strânse legături cu familia Națiunilor Unite, în mod special cu UNESCO și UNITAR. Se propune ca Națiunile Unite și agențiile sale să promoveze și să stimuleze studierea instituționalizată a viitorului pe scară mondială și regională; se subliniază că două treimi din lumea de azi are nevoie de viitori alternativi bazați nu în mod necesar pe noțiunile occidentale de progres acceptate de obicei.

5. În ceea ce privește planificarea, Federația trebuie să sprijine și să încurajeze programele alternative care să se identifice cu viitorul dorit și cerut de oamenii care constituie subiectul planificării.

6. Criteriile pentru promovarea studiilor asupra viitorului trebuie să aibă în vedere:

- potențialul creator și inovator în legătură cu soluționarea problemelor practice;
- înțelegerea necesității abordării interdisciplinare a problemelor;
- abordări critice și valorizatoare;
- influența schimbării valorilor, în special în educație;
- cercetarea orientată spre acțiune.

7. Federația va promova numai proiecte de cercetare temeinic pregătite prin discuții și schimburi de vederi între membrii săi.

8. Federația trebuie să includă în primul rând organizații și instituții de studiere a viitorilor din toate părțile lumii. Persoanele individuale care lucrează în studierea viitorului pot deveni membri ai Federației.

Una din sarcinile Federației va fi încurajarea și sprijinirea înființării de centre de studiere a viitorului, regionale sau internaționale, cu o organizare profesională și științifică.

9. Până când Federația va deveni activă, Comitetul permanent este rugat să ia toate măsurile necesare pentru a organiza cea de-a IV-a Conferință mondială de cercetare a viitorului, care este de dorit să se țină sub auspiciile Federației.

10. A III-a Conferință mondială de cercetare a viitorului recomandă următoarele acțiuni:

— Asociația internațională „Futuribles” din Paris să invite toți participanții la cea de-a III-a Conferință mondială de cercetare a viitorului și toate centrele și instituțiile de studiere a viitorilor să trimită președintelui ei, Pierre Piganiol, Association Internationale Futuribles, 52, Rue des Saints-Peres, Paris 7ème, în decurs de șase săptămâni, comentarii și sugestii privind scopurile și instrumentele organizatorilor rețelei din care este alcătuită Federația;

— pe baza acestor comentarii, Comitetul permanent va întocmi un document sintetic care să fructifice diferitele opțiuni privind statutul Federației;

— în primăvara anului 1973 se va ține o adunare la Paris pentru a stabili o unitate de vederi privind textul Statutului Federației. Invitațiile se vor trimite atât membrilor Comitetului permanent, agențiilor Națiunilor Unite interesate în studierea viitorului, instituțiilor și organizațiilor de studiere a viitorului, cât și cercetătorilor individuali eminenți din domeniul studierii viitorului. Toți participanții reprezentând organizații de studiere a viitorului la întâlnirea din primăvară vor fi rugați să dea

asigurări că au mandat pentru a reprezenta instituțiile și organizațiile respective și că sînt în situația de a declara dacă instituțiile reprezentate vor să fie membri ai Federației. Conferința din primăvară se va constitui, dacă e posibil, ca Federație sau, cel puțin, ca „grup de inițiativă” pentru a pregăti constituirea Federației pînă la cea de-a IV-a Conferință mondială de cercetare a viitorului.

**Cuvîntul prof. univ. MIRON CONSTANTINESCU la ședința plenară din
4 septembrie 1972**

Domnule președinte, doamnelor și domnilor,
Tovarăși și tovarăse,

Permiteți-mi să iau cuvîntul ca membru al delegației române la această conferință. În primul rînd vreau să aduc un omagiu președintelui Bertrand de Jouvenel și mulțumiri pentru cuvintele adresate organizatorilor români ai acestei conferințe. Delegația Republicii Socialiste România întîmpină cu bucurie Conferința internațională de viitorologie și în același timp își explică atitudinea: noi sîntem preocupați de problemele științelor viitorului sau, după o fericită expresie a domnului de Jouvenel, ale **științelor aplicate viitorului**. Sîntem preocupați de aceste probleme de peste un sfert de veac; adică, ceea ce erau înainte visuri, proiecte, prin preluarea puterii, la sfîșitul anului 1947, de către reprezentanții clasei muncitoare, au devenit probleme practice de programare și de planificare. După înfăptuirea reformei monetare din august 1947 a început redresarea economică și am trecut la planificarea economică. România fiind o țară subdezvoltată, condițiile economice nu ne permiteau să începem cu proiecte și cu planuri de mare durată; am început deci cu planuri anuale. În acel timp, forțele organizatorice-economice nu erau încă pe deplin pregătite, chiar dacă erau multe persoane care se ocupau de aceste probleme; aceste preocupări erau doar teoretice, nu exista o experiență practică în acest domeniu. Deci a trebuit o perioadă de rodaj, o perioadă de pregătire de cadre în domeniul planificării anuale și apoi din anul 1950 s-a trecut la planurile cincinale. Toate aceste probleme au fost rezolvate prin experiența noastră proprie și cu ajutorul științific al altor țări socialiste; în primul rînd al U.R.S.S., care avea o experiență anterioară în domeniul planificării; se poate considera că după al doilea război mondial, în același timp cînd dumneavoastră vă preocupați în Occident cu probleme de știința viitorului, noi, în țările democratice populare de atunci, în țările socialiste de astăzi, am început în mod practic să ne preocupăm de probleme de programare și planificare pentru o perioadă de 5 ani și chiar de 10 ani; spre pildă, planul nostru de electrificare a fost elaborat în anii 1949 și 1950 pentru o perioadă de 10 ani (1951 — 1960). Trecînd la elaborarea unor programe, proiecte, planuri de lungă durată, am fost obligați să ne ocupăm și de premisele științelor viitorului. De mai bine de două decenii, diferiți oameni de știință români, economiști, matematicieni, sociologi, politologi, au lucrat în această direcție.

Delegația română salută cu căldură activitatea domnului președinte, Bertrand de Jouvenel, și a domnului secretar general, Arne Sörensen,

care au făcut mult pentru a aduna toate forțele și cadrele ce lucrează în acest domeniu. A devenit necesară acum crearea unei largi federații a tuturor institutelor, a organizațiilor și a grupărilor de cercetare a viitorului, de viitorologie. Considerăm că ideea de a aduna toate forțele, adică organizațiile neguvernamentale, organizațiile guvernamentale, institutele de cercetări, personalitățile care în anumite țări se interesează chiar în grupuri restrânse de aceste probleme, această preocupare de întrunire a forțelor care studiază problematica viitorului, științele aplicate viitorului, această idee și acest efort sînt salutate și trebuie să fie sprijinite. Delegații români sprijină aceste propuneri, fără a-și preciza definitiv punctul de vedere asupra formei concrete, despre care se va putea discuta mai târziu, considerînd că ideea și tendința sînt de a coordona, de a aduna, menținînd specificul, menținînd individualitatea formelor fiecărei țări, fiecărui stat, specificul școlilor științifice, al grupurilor științifice și în același timp de a căuta posibilitatea de confruntare, de întrunire a tuturor acestor forțe, ceea ce ar permite un schimb de experiență mai bogat și ar constitui un stimulent al forțelor de cercetare care lucrează în domeniul viitorologiei. Din toate punctele de vedere considerăm că această conferință de la București poate fi un moment important în privința creării unei federații mondiale. Exprimăm aici, în numele Academiei de Științe Sociale și Politice a Republicii Socialiste România, cele mai bune urări pentru conferința dumneavoastră și vă asigurăm că vom participa activ la aceste lucrări.

Cuvîntul prof. dr. doc. ROMAN MOLDOVAN, președintele ședinței de închidere a celei de-a III-a Conferințe mondiale de cercetare a viitorului

Stimați oaspeți de peste hotare,
Dragi concetățeni,

Îmi revine dubla misiune de onoare și plăcere de a vă adresa dumneavoastră tuturor, participanți la cea de-a III-a Conferință mondială de cercetare a viitorului, acum, după o muncă comună de opt zile de rodnică cooperare științifică, un salut cordial din partea Comitetului român de organizare și calde mulțumiri pentru prețioasa contribuție pe care ați adus-o, în multiplele forme de lucru ale întîlnirii noastre, la îndeplinirea — o spunem cu multă satisfacție — cu succes a programului conferinței.

Sînt convins că exprim gîndurile dumneavoastră adresînd excelenței-sale Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat al României, sentimentele noastre de grațitudine pentru patronajul acordat Conferinței mondiale de cercetare a viitorului, pentru mesajul pe care ni l-a adresat.

Sîntem foarte bucuroși că d. Kurt Waldheim, secretarul general al O.N.U., a binevoit să onoreze conferința noastră cu un mesaj, ale cărui idei le împărtășim pe deplin și pe care credem că lucrările reuniunii noastre le-au slujit pe plan științific și implicit pe plan uman. Ne exprimăm convingerea că efortul impresionant de investigare a viitorului — ca o dimensiune necesară a înțelegerii, viziune proprie timpului nostru, a omului contemporan — pe care oamenii de știință din diferite țări îl desfășoară este și va fi susținut de Organizația Națiunilor Unite, fiind factor

important pentru convertirea cuceririlor științei, a realizărilor tehnicii în valori practice, închinată progresului omenirii.

Ne este plăcut să subliniem că și de această dată, ca în toate ocaziile în care știința și cultura își spun cuvântul, UNESCO a fost prezentă, de astă dată prin directorul său general adjunct, d. Mahdi Elmandjra, și prin mesajul directorului general al UNESCO, d. René Maheu. Pentru această prezență activă, pentru întregul lor sprijin le sintem profund recunoscători.

În calitatea noastră de gazdă a conferinței, ne bucurăm de avantajul de a fi putut saluta aici la București, în capitala patriei noastre, numeroase personalități reprezentative ale științei contemporane, care își sporesc preocupările lor în cercetarea problematicii complexe privind viitorul, în căutarea definirii modalităților de a fertiliza acest viitor, spre binele omului din prezent, a celui în viață, și al generațiilor care ne vor urma, pentru progresul general al umanității.

Dintre numeroșii savanți de prestigiu pe care am avut bucuria să-i întâlnim, să-i ascultăm în aceste zile în sălile de lucru ale conferinței, cred că sînt în asentimentul tuturor participanților să-l menționez pe d. Bertrand de Jouvenel ca persoana căreia se cuvine să-i adresăm laudele noastre pentru ampla și exemplara sa activitate desfășurată, pentru generozitatea și luciditatea cu care privește spre viitor, pentru bunăvoința pe care a manifestat-o permanent față de toți participanții la conferință, pentru sprijinul față de Comitetul român de organizare. Permiteți-mi să exprim în acest moment festiv d-lui Bertrand de Jouvenel urările noastre călduroase de sănătate, fericire și de noi realizări în activitatea sa creatoare.

Sentimentele noastre de recunoștință se îndreaptă de asemenea spre toți membrii Comitetului permanent și ai Directoratului, ale căror strădanii comune au făcut posibilă cuprinzătoarea manifestare științifică pe care o încheiem astăzi, asigurându-i orientarea, pe care, acum cînd s-a desfășurat efectiv, avem tot dreptul s-o declarăm pozitivă și încurajantă.

Mulțumim conducerii Academiei de Studii Economice care ne-a primit în casa ei ospitalieră, mulțumim numeroșilor colaboratori — mulți dintre ei rămași anonimi —, interpreți, membri ai Secretariatului și alții, pentru efortul ce l-au depus, pentru interesul și dragostea cu care și-au dat aportul la funcționarea în bune condiții a întregului și complicatului mecanism care este un atare congres.

Mulțumindu-vă încă o dată din inimă pentru participarea la conferință, dorim oaspeților un voiaj agreabil în drumul de întoarcere în țările lor, noi și cît mai mari succese în activitatea de viitor, oaspeților care continuă să mai rămînă printre noi, contacte multe și plăcute cu peisajul natural și spiritual al României, întâlniri prietenești. Am fi deosebit de satisfăcuți ca țară-gazdă dacă pentru toți participanții, toți oaspeții noștri dragi, Conferința de la București se va înscrie și se va păstra în amintirea fiecăruia ca un moment nu numai util, ci și plăcut.

Vă mulțumesc pentru atenție și declar închise lucrările celei de-a III-a Conferințe mondiale de cercetare a viitorului.

Un bilanț rodnic al proiectării viitorului.

Din raportul prezentat de prof. PAVEL APOSTOL, directorul executiv al conferinței

Cea de-a III-a Conferință mondială de cercetare a viitorului din București se integrează în curentul de idei și acțiuni inițiate încă de la prima întâlnire de la Oslo (1967) și dezvoltate la Kyoto (1970). Totuși, cea de-a III-a Conferință, având ca temă centrală „Viitorul comun al oamenilor”, marchează o cotitură în dezvoltarea acestui domeniu de cercetare.

În primăvara anului 1972, în cadrul colocviului internațional de la Loccum, s-a pus problema dacă se poate și dacă trebuie să se vorbească de o nouă etapă în cercetările asupra viitorilor. Conferința din București a încercat să răspundă acestei întrebări. Evident, aceste căutări se găsesc abia în pragul unei faze noi. Trăsăturile acesteia au putut fi însă conturate și la conferința noastră.

Care sînt caracteristicile acestor noi orientări atît de evidente, chiar dacă ele nu sînt încă pe deplin constituite?

Mai întîi, în comparație cu cele două întâlniri internaționale precedente, este vorba, de astă dată, de o conferință cu adevărat mondială. Oameni de știință și spirite preocupate de studiu și de reflecția sistematică asupra viitorilor, precum și observatori din 39 de țări au fost înscrîși la această întâlnire.

Caracterul reprezentativ al Conferinței de la București este datorat faptului că pentru prima oară în analele studiilor asupra viitorilor au fost prezente majoritatea țărilor socialiste și numeroase țări în curs de dezvoltare. În ansamblul lucrărilor privind „Viitorul comun al oamenilor”, o importanță deosebită s-a dat problemelor referitoare la viitorul popoarelor, care în ultimele decenii au început să-și hotărască singure soarta. Dar caracterul reprezentativ al acestei conferințe nu se oprește numai la acest aspect. Participanții au putut auzi cuvintele pline de înțelepciune și de înaltă probitate intelectuală ale profesorului Bertrand de Jouvenel, care a îmbogățit spiritualitatea de astăzi și de mâine cu conceptul de importanță capitală al „viitorilor posibili”; ei au ascultat și avertismentele puțin sumbre, dar pline de umanitate ale inventatorului „futurologiei”, profesorul O.K. Flechtheim, în tovărășie cu generațiile mai tinere de cercetători. Dialogul popoarelor a fost deci dublat de un dialog al generațiilor. În același timp s-a remarcat participarea mult mai accentuată decît înainte a femeilor în această reuniune.

La sugestia lui Johan Galtung, conferința și-a ales o temă îndrăznească: „Viitorul comun al oamenilor”. Evident, nu s-a avut în vedere găsirea unui algoritm universal pentru a rezolva toate problemele. În general, îndoiala că o asemenea soluție unică, eternă și universală poate fi găsită pare pe deplin justificată. S-au dezbătut în acest cadru larg probleme concrete și mai modeste, cu scopul de a le formula mai clar și a deschide astfel calea pentru soluții posibile.

Activitățile desfășurate în timpul celor 8 zile au justificat această speranță. Dacă se examinează temele celor 275 de raporturi introductive (*invited lectures*) și comunicări (*invited papers* și *contributed papers*) prezentate în sesiunile plenare, în grupele de lucru și la masele rotunde reunite în 60 de ședințe, se poate constata o varietate de subiecte, avînd o semnifi-

cație vitală pentru destinele popoarelor și indivizilor. Abordând aceste probleme din diverse puncte de vedere proprii disciplinelor științifice che-mate să contribuie la elaborarea unei tratări prospective, s-a ajuns la o înțelegere mai bună a importanței lor și a dificultăților de rezolvat; în același timp, participanții s-au îmbogățit prin confruntarea interpretărilor date diferitelor probleme.

Subiectele principale ale conferinței noastre dedicate temei generale „Viitorul comun al oamenilor” au fost probleme legate de statutul cerce-tărilor asupra viitorilor în cadrul epistemologiei și metodologiei științei, ca și în contextul vieții contemporane (metode de abordare a viitorului, res-ponsabilitatea socială a cercetării asupra viitorilor, poziția socială și ima-ginea viitorului, metode matematice în studiul viitorului, raportul dintre cercetare și acțiune în studiile asupra viitorilor și în crearea viitorului, probleme epistemologice și filozofice ale studiilor asupra viitorului, pro-bleme ale comunicării interpersonale în legătură cu viitorul, în sfârșit, perspectivele cercetării asupra viitorilor). S-au studiat, apoi, câteva probleme prioritare ale epocii noastre: noile concepte ale creșterii și viito-rul economiei, rolul științei și tehnologiei noi în inovația socială, educarea pentru viitor și planificarea inovației educaționale, probleme variate de prognoză socială globală, viitorul țărilor în curs de dezvoltare, principiile și tehnologia unei politici economice pe termen lung, științele sănătății în societățile viitoare, modele de relații internaționale și rolul actorului principal al oricărei cercetări și construcția viitorului: popoarele și indivizii și, mai ales, creativitatea oamenilor simpli.

Examinând lucrările prezentate la conferință, dezbaterile și discu-țiile, se poate trage concluzia că s-au făcut progrese, cel puțin, în direcțiile următoare:

1) Studiul asupra viitorilor are, evident, un caracter *interdisciplinar*, ceea ce impune o *abordare integrativă*, bazată pe un model al societății concepute în ansamblul său.

2) Acest studiu integrativ nu înseamnă numai o integrare în dome-niul metodelor și al aspectelor examinate, o integrare în interior a *studiilor* asupra viitorilor, ci și o *integrare* a acestora în *viață*, ceea ce s-a subliniat, arătându-se că cercetările trebuie să fie *orientate spre acțiune*, spre elabora-rea proiectelor operaționalizate de acțiune novatoare, bazată pe o dezvoltare a inițiativei și a invenției în câmpul deschis al relațiilor umane, al structurilor societale, al valorilor și scopurilor.

3) În noua fază a studiilor asupra viitorilor, care începe să se contu-reze, cercetarea trebuie să asimileze nu numai metodele științei contem-porane și tehnologiei actuale, ci mai ales să le pună în *serviciul subiectului și al obiectului proiecțiilor, al prognozelor și al planurilor noastre*: omul în totalitatea raporturilor sale societale și particulare cu mediul său natural și artificial (sau artificializat).

4) În fața rezistenței mentalităților și a structurilor conservatoare, ca și a depersonalizării (dezumanizării) tehnocratice sau a restrîngerii activităților de proiecție, prognoză sau planificare la cercul experților, conferința a insistat asupra *democratizării* cercetării și creării viitorilor, prin *instituționalizarea* controlului exercitat asupra acesteia de opinia publică. Este semnificativ că numărul lucrărilor dedicate studiului și stimulării creativității oamenilor simpli a fost așa de mare și calitatea lor

atit de remarcabilă, încît această temă, prevăzută pentru o grupă de lucru, a devenit subiectul unei ședințe plenare — una din cele mai reușite. Pe această linie se înscriu, de asemenea, dezbaterile care au avut loc în cadrul programului special de comunicare, inițiat și condus de Robert Jungk.

Lucrările conferinței au justificat încrederea stimulatorie exprimată în mesajul președintelui Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, tovarășul Nicolae Ceaușescu — mesaj pe care Bertrand de Jouvenel l-a caracterizat ca „magnific” —, indicînd că „țelul științei viitorului... pare a fi tocmai acela de a studia, cerceta și deschide perspectiva soluționării problemelor spinoase care frământă astăzi lumea, accelerării mersului înainte al omenirii pe calea organizării mai raționale și echitabile a societății, precum și a conclucrării fructuoase între toate națiunile, libere și egale în drepturi, într-un climat de pace și bună înțelegere”¹.

Tendințele vizînd o nouă orientare în studiile asupra viitorilor au dus în cadrul lucrărilor din ultimele zile ale conferinței la o definire mai clară a perspectivelor de evoluție a studiilor asupra viitorilor, și anume: *cercetare orientată spre acțiunea de transformare a societății, a omului și a mediului său*. Această angajare socială a fost încurajată, de asemenea, de atenția deosebită pe care secretarul general al Națiunilor Unite, dr. Kurt Waldheim, și unele agenții ale Națiunilor Unite, mai ales UNESCO și UNITAR, au arătat conferinței. Această orientare spre responsabilități sociale și umane precise a determinat să se adopte în ședința plenară din 9 septembrie *Declarația celei de-a III-a Conferințe mondiale de cercetare a viitorului* — sau „Declarația de la București” — privind *principiile și programul de acțiune pentru fondarea unei Federații Mondiale de Studiere a Viitorului*. Ea va marca probabil, *instituționalizarea neguvernamentală a cercetărilor*, permițînd o cooperare eficace în contextul Națiunilor Unite sau al umanității întregi. Crearea unei astfel de federații va permite, de asemenea, să se abordeze, în strînsă legătură cu Organizația Națiunilor Unite și cu agențiile sale specializate, problema *proiectelor globale de cercetare continuă a viitorilor pe plan mondial și regional*. Așa cum speră mulți dintre membrii Comitetului permanent mondial (Continuing Committee) și participanții conferinței, s-ar putea lua în considerare crearea, în perspectivă, a unor *instituții internaționale și regionale de studiere a viitorului*. Trebuie subliniată importanța documentului adresat de secretarul general al Națiunilor Unite Conferinței de la București, care exprima recunoașterea necesității studiilor asupra viitorilor și, în același timp, a unei anumite maturizări a acestora, cît și a utilității lor pentru rezolvarea problemelor inedite, căroră trebuie să li se dea soluții inedite.

Participanții la această conferință au avut poziții sociale, ideologice și științifice diferite. Mulți dintre ei erau marxiști, alții aparțineau altor orientări ideologice. Aceste diferențe de ordin ideologic sînt binecunoscute, ca și rădăcinile lor. Ceea ce ni se pare de o semnificație pozitivă pentru viitorul colaborării este că la această conferință a existat un schimb liber de idei, de confruntări și controverse vii, sincere, neconvenționale

¹ Nicolae Ceaușescu, *Mesaj adresat participanților la cea de-a III-a Conferință mondială de cercetare a viitorului*, în: „Scînteia”, nr. 9259 din 4 septembrie 1972.

Între puncte de vedere diferite, chiar opuse. Acesta este climatul în care apar adevărurile, se clarifică atitudinile și care permite, în același timp, să se găsească un limbaj comun pentru a rezolva problemele comune, fără a înceta să rămânem noi înșine, cu opțiunile, cu valorile și scopurile care ne sînt proprii. În această atmosferă de dialog permanent s-au stabilit multe proiecte comune, s-au legat contacte deasupra granițelor și divergențelor pe care le-am constatat. O astfel de practică a libertății în exprimarea opiniilor nu a slăbit, ci a întărit fermitatea opțiunilor noastre. Din acest punct de vedere, conferința este o experiență de o înaltă valoare prospectivă, indicînd posibilitatea de a ajunge la o înțelegere și unitate în diversitate, fără a distruge eterogenitatea, premisă a unei condiții umane realizate în dezvoltarea liberă a creativității fiecăruia și a tuturor.

La programul conferinței s-au adăugat acțiuni speciale. Astfel a avut loc o sesiune specială a Federației Internaționale de Marketing, condusă de președintele ei J. C. Dragan (Italia), cu mai mult de 260 de participanți; o ședință de lucru a Comisiei de futurologie a Asociației Internaționale de Sociologie, care a ținut să fie prezentă și în persoana secretarului său general, G. Martinotti; o masă rotundă a Asociației Internaționale de Gerontologie, prezidată de prof. Ana Aslan; două sesiuni ale unei mese rotunde consacrate informației și documentării asupra viitorului, prezidată de J. Meyriat, în cadrul căreia IRADES din Roma a prezentat un important proiect de cooperare; o masă rotundă consacrată problemelor „tineretului viitorului și viitorul tineretului”, condusă de ministrul tineretului; apoi o întâlnire extrem de interesantă dintre președintele Clubului Romei, dr. Aurelio Peccei, și participanții la conferință, care a completat discuția ce a avut loc în sensul raportului dr. Anthony Wiener, președintele consiliului științific al Institutului „Hudson” din New York. Putem menționa o expoziție internațională „a cărții despre viitor”, organizată de Centrul de informare și documentare în științele sociale și politice, expoziția consacrată „transformărilor modului de viață” datorată prof. Merete Mattern, ca și extraordinara demonstrație prezentată de James Dator din Hawai referitoare la utilizarea mijloacelor de comunicație în masă pentru stimularea oamenilor în direcția explorării viitorului și a creării viitorului. În sfîrșit, o reuniune de lucru în cadrul căreia s-au discutat probleme privind preparativele unei viitoare conferințe la Roma, consacrată relațiilor dintre trebuințele umane, societățile viitoare și tehnologiile noi. Trebuie menționat că dezbateră comună cu Federația Internațională de Marketing, consacrată unui domeniu particular al vieții economice și sociale, a marcat un moment deosebit datorită extinderii noțiunii obișnuite de marketing, definită de data aceasta ca o corelație de sisteme între nevoile sociale și producția socială, realizată printr-un demers, în același timp explorativ și normativ. Aceasta este una din contribuțiile școlii românești.

În timpul perioadei conferinței, Comitetul permanent mondial al conferințelor mondiale de cercetare a viitorului (*Continuing Committee of the World Future Research Conferences*), ca și Directoratul internațional al conferinței, a avut mai multe ședințe de lucru și multe contacte cu diverse personalități prezente.

Din cei 30 de membri ai Continuing Committee au fost prezenți 17, iar alți 2 au fost reprezentați prin delegație; din cei 6 membri ai Directoratului au fost prezenți 4.

În aceste împrejurări s-au putut lua măsuri prin majoritatea simplă de voturi. Continuing Committee a reconfirmat mandatul președintelui său, prof. Bertrand de Jouvenel, a ales noul său secretar general în persoana dr. Peter Menke-Gluckert și a împuternicit pe subsemnatul cu soluționarea problemelor ce rezultă din această conferință, cuprinzând și publicarea actelor. Celelalte decizii luate sînt cunoscute din „Declarația de la București”.

După aprecierile făcute în fața reprezentanților presei de către numeroase personalități prezente și după primele ecouri din publicațiile mondiale de specialitate se poate constata că a III-a Conferință mondială de cercetare a viitorului, desfășurată sub înaltul patronaj al tovarășului Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, a constituit un eveniment științific de însemnătate deosebită atât prin contribuțiile științifice — la care cercetătorii români și-au adus aportul, în general apreciat ca pozitiv —, cît și prin orientările noi pe care le-a imprimat studiului asupra viitorului pe plan mondial. Mesajul, plin de idei remarcabile, adresat participanților de către tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a bucurat de o caldă apreciere, care și-a găsit expresia în răspunsul dat la mesaj de președintele de onoare al conferinței, profesorul Bertrand de Jouvenel.

Cea de-a III-a Conferință mondială de cercetare a viitorului a dovedit încă o dată că România se bucură de un prestigiu incontestabil pe arena internațională datorită politicii sale ferme de promovare a principiilor echității și a respectului reciproc în relațiile dintre națiuni și state suverane, precum și datorită promovării spiritului de colaborare bazată pe respectul punctelor de vedere deosebite, ceea ce nu împiedică efortul de a găsi noi posibilități de cooperare.

Conferința de la București a stat sub semnul acestei confruntări rodnice a punctelor de vedere, a spiritului de discuție principială, climat care, fără a renunța la deosebirile de concepții, a asigurat obținerea unor rezultate importante în găsirea unor teme și metode comune în studiul viitorului, marcînd un moment important în istoria viitorologiei.